

alimara

REVISTA DE TREBALL SOCIAL

NÚMERO 41 / SEGONA ÈPOCA / JUNY DE 1998

**Consell Insular
de Mallorca**

Núm 41

Segona Època, juny de 1998

Edita: Consell Insular de Mallorca
Redacció: Servei d'Acció Social i Sanitat
General Riera, 67
07010 Palma
Tel.: 971 76 07 62
Fax: 971 76 19 52

Portada: **Bernat Crespí**

Maquetació
i impressió: Gràfiques Son Espanyolet

Dipòsit Legal: PM - 128 - 1987

Els articles d'aquesta revista expressen únicament l'opinió dels seus autors.

Aquest bloc que titulam Exclusió Social-RMI (Renda Mínima d'Inserció), el conformen tres articles que fan referència a tot el col·lectiu de persones que, darrerament, es ve qualificant d'exclusos socials, exclusos per diversos motius (alcoholisme, altres toxicomanies, manca de treball, malaltia mental, etc.).

Com és públic, la Comissió de Benestar Social del Consell de Mallorca posava en funcionament, a finals de setembre de 1995, el Suport Transitori Comunitari/Salari Social, passant posteriorment (mitjans de 1997) a denominar-se STC/Renda Mínima d'Inserció, gràcies a l'entrada en vigor de la Modificació de les Bases Reguladores de la RMI. Aquesta implantació partia del supòsit que les persones que se'n podien beneficiar, d'acord amb uns barems preestablerts, havien de tenir com a objectiu final aconseguir l'auto-suficiència tant personal com econòmica per no haver de menester el suport de l'administració pública. Per això, a part del conjunt d'ajudes econòmiques, es crearen tot un seguit de programes amb l'objecte d'aconseguir la inserció laboral futura dels seus usuaris gràcies a la formació ocupacional.

Els tres articles que presentam avui són el reflex d'aquesta nova línia de prestació social que va camí de consolidar-se al nostre país. El primer article, de Carme Nadal, ens aporta informació sobre els perceptors de la RMI dins el període d'anàlisi comprès entre el juliol i el desembre de 1997, que serveix per mostrar un primer perfil d'aquests usuaris de la prestació econòmica. El segon, de Miquel Àngel Oliver, ens aporta la informació sobre els programes de la RMI i reflexiona sobre possibles noves propostes en funció dels resultats obtinguts. Per últim, es presenta l'article de Pilar Muñoz sobre el Servei d'Acol·liment i Promoció Sociolaboral (SAPS) de l'Ajuntament de Palma que ens mostra el ventall de diferents tipus d'exclusió social amb les que s'ha d'enfrontar diàriament aquest servei municipal. S'ha de dir que el SAPS és una de les entitats que han portat a terme algun curs dels programes amb càrrec a la Renda Mínima d'Inserció.

SITUACIÓ DE NECESSITATS I INSERIBILITAT DELS PERCEPTORS DE LA RENDA MÍNIMA D'INSERCIÓ.

Juliol-Desembre 1997

Carme Nadal Casasnovas,
Treballadora social.
Equip d'Inserció Social del CIM

1. PRESENTACIÓ

En el marc del programa del Suport Transitori Comunitari STC/Renda Mínima d'Inserció (RMI) es va elaborar durant l'any 1997 el projecte: "Seguiment individual-familiar de la inserció dels beneficiaris de la RMI", del qual en som responsable com a tècnic (treballadora social) de l'Equip d'Inserció Social del Servei d'Acció Social i Sanitat del Consell Insular de Mallorca.

Un dels objectius generals del projecte és: "Determinar els perfils dels beneficiaris de la RMI, la seva situació de necessitat i les seves característiques socials".

L'objectiu específic, que correspon a l'objectiu general esmentat, és: "Obtenir les primeres dades de les situacions de necessitat del col·lectiu perceptor de la RMI".

L'activitat al respecte és: "L'elaboració del document: Situació de necessitat i inseribilitat dels perceptors de la RMI".

Aquest document, que ara es presenta com a article per a la revista *Alimara*, és la primera anàlisi que es fa respecte a les dades i les característiques relacionades amb la inserció dels perceptors de la RMI. Aquest senzill estudi parteix de dos punts essencials:

- 1 Comprèn el període juliol-desembre del 97, a partir de l'entrada en vigor de la Modificació de les Bases Reguladores de la RMI. I és també des d'aquesta dada que es comença a fer un seguiment exhaustiu de la prestació.
- 2 S'hi analitzen les dades dels perceptors, és a dir, de les persones que reben la prestació econòmica. Així mateix, s'analitzen algunes dades de les parelles dels perceptors.

I una darrera puntualització seria que no es pretén elaborar el perfil tipus del perceptor i família ja que, com es veurà, únicament des de la data esmentada s'han aprovat 123 expedients i no és una mostra representativa. És, per tant, una primera aproximació al perfil.

2. ESQUEMA DEL PROJECTE: SEGUIMENT INDIVIDUAL-FAMILIAR DE LA INSERCIÓ DELS BENEFICIARIS DE LA RMI"

Sector: Exclusió Social.

Línia de Treball: Prevenció i Inserció Social.

Equip Responsable: Equip Inserció Social.

Responsable: Carme Nadal Casasnovas

Nom del programa: STC/Renda Mínima d'Inserció.

Nom del projecte: "SEGUIMENT INDIVIDUAL-FAMILIAR DE LA
INSERCIÓ DELS BENEFICIARIS DE LA RMI"

Destinatari: * Els individus que perceben la RMI i les seves famílies
(Aprox. 500 exp. anuals)

* Indirectament, els serveis socials municipals de Mallorca i
els òrgans de gestió de la RMI.

Àmbit territorial del programa/projecte: Tot Mallorca

OBJECTIUS GENERALS DEL PROGRAMA/PROJECTE:

1. Avaluar la inserció social i laboral dels perceptors i les seves famílies.
2. Assessorar els serveis socials municipals en el disseny i seguiment de processos d'inserció.
3. Determinar els perfils dels beneficiaris de la RMI, la seva situació de necessitat i característiques socials.

OBJECTIUS ESPECÍFICS PER A 1997

- 1 Avaluar les propostes de pròrroga, suspensions, extincions, modificacions, etc., que facin els Serveis Socials (SS.SS.)
- 2 Donar suport en la posada en marxa de les noves bases reguladores de la RMI.
- 3 Atendre les demandes que els SS.SS. municipals formulin en relació als processos d'inserció.
- 4 Implementar els instruments de registre necessaris per a l'obtenció de dades i fer-ne el seguiment.
- 5 Obtenir les primeres dades de les situacions de necessitat del col·lectiu perceptor de la RMI.
- 6 Confeccionar el projecte de seguiment individual-familiar per a 1998.

3. RESULTAT DE LES DADES OBTINGUDES I COMENTARIS

En aquest apartat s'analitzen dades relacionades amb la inserció, així com característiques sociodemogràfiques de cent vint-i-tres perceptors de la Renda Mínima d'Inserció. Així mateix, s'analitzen algunes dades de les parelles dels perceptors.

3.1.- Sexe

HOMES	50	40'65%
DONES	73	56'35%
TOTALS	123	100'00%

Comentari

Les dones, com a perceptores, superen en 23 (18'68%) als homes. No hi ha, per tant, una gran diferència.

3.2.- Edat i Sexe

Per tal de conèixer l'edat dels perceptors s'han realitzat 4 intervals: de 15 a 25 anys, de 26 a 35, de 36 a 45, i finalment s'han agrupat els que en tenen entre 46 i 65 per tenir aquests darrers característiques molt semblants. Com es pot veure al quadre següent, es correlaciona l'edat amb el sexe.

SEXE	EDAT				Totals
	15-25	26-35	36-45	46-65	
Homes	3	14	11	22	50
Dones	7	41	11	14	73
Totals	10	55	22	36	123
%	8,13%	44,72%	17,89%	29,27%	100,00%

Comentari

Els perceptors que tenen una edat compresa entre el 26 i 35 anys representen el 44'72%, que és l'interval d'edat majoritària.

El segon interval es troba entre 46 i 65 anys que representen el 29'26%.

Es pot dir, també, que el 52'84% del total de perceptors és menor de 35 anys i el 47'15%, per tant, major de 36 anys.

Les dones es concentren en l'edat compresa entre 26 i 35 anys, ja que representen el 56'16% respecte del total de dones.

Els homes, en un 44%, es troben entre els 46 i 65 anys, també respecte al total d'homes, que representen el 40,65%.

3.3.- Estructura familiar i sexe

De les sis agrupacions diferents que s'han fet per tal de conèixer a quin tipus d'estructura familiar pertanyen els perceptors de la RMI, el resultat obtingut es pot veure al següent quadre on també es correlaciona amb el sexe dels perceptors.

	Homes	Dones	Totals	%
Persones soles	23	18	41	33,33%
Parelles amb fills	18	23	41	33,33%
Parelles sense fills	3	3	6	4,88%
Famílies monoparentals (FF.MM.)	4	23	27	21,95%
FF.MM. amb altres	0	6	6	4,88%
Altres situacions	2	0	2	1,63%
TOTALS	50	73	123	100,00%

Comentari

Tant les parelles amb fills, que són 41, com les persones soles, que són també 41, representen per igual el 33'33% del total. Seguidament, amb una representació del 22%, hi trobam les famílies monoparentals.

Fent un altre tipus d'agrupació, es pot concloure que els perceptors amb fills als seu càrrec (que visquin amb parella o siguin famílies monoparentals) representen el sector majoritari com a tipus d'estructura familiar, ja que són 74, és a dir el 60'16% del total.

Quan parlem dels fills, ens referim als que viuen amb el perceptors de la RMI en el moment de la sol·licitud. No es comptabilitza el nombre total de fills que tenen o han tengut els perceptors.

Les dones, que són 73 i representen el 59'34%, tenen més càrregues familiars que no els homes, ja que d'aquests, el 46% viuen sols.

El total de perceptors que viuen amb parella representa el 38,41%.

Cal també destacar que hi ha 27 famílies monoparentals, de les quals 23 són dones.

3.4.- Nombre de fills i estructura familiar

Per tal de conèixer el nombre de fills dels perceptors i l'estructura familiar a la que pertanyen, s'ha elaborat el següent quadre:

Estructura Familiar	NOMBRE DE FILLS						Total
	1	2	3	4	5	6	
Parelles amb fills	8	12	13	5	1	1	41
FFMM.	8	10	5	3	1	0	27
FFMM. amb altres	4	1	1	0	0	0	6
TOTAL	20	24	19	8	2	1	74
%	27,03 %	32,43 %	25,68 %	10,81 %	2,70% %	1,35 %	100,00 %

Comentari

El primer que s'ha de tenir en compte és que només s'han comptabilitzat els fills que actualment viuen al mateix domicili que els perceptors, ja que n'hi ha que viuen amb altres famílies, estan institucionalitzats o independitzats. El grup més nombrós és el dels que tenen dos fills, que representen el 32'43%, seguit del que en tenen un de sol i després el grup que en tenen tres.

Les famílies nombroses representen un total de 30, és a dir, el 40'54%.

Partim d'un total de 74 perceptors amb càrregues familiars, siguin famílies monoparentals o visquin en parella.

Si es correlaciona el nombre de fills segons l'estructura familiar, es pot concloure que de les parelles amb fills són majoria les que tenen dos o tres fills, representant el 31'70% respectivament i en referència al total de parelles amb fills.

De les famílies monoparentals, visquin o no amb altres parents o persones, les que tenen un fill són 12, és a dir representen el 36'36% respecte al total d'aquest tipus d'estructura familiar, seguides de les que tenen dos fills, que són 11, és a dir el 33'33% del total.

En resum, no hi ha grans diferències en la correlació de famílies monoparentals i parelles amb fills.

3.5.- Nivell d'estudis

Per conèixer el nivell màxim acabat d'instrucció dels perceptors s'ha elaborat el següent quadre:

	TOTALS	%
Analfabets	11	8,94%
Sense estudis	39	31,70%
Estudis primaris	46	37,39%
Batxillerat elemental	13	10,56%
FP 1r Grau	1	0,81%
FP 2n Grau	1	0,81%
BUP, COU, ESO	7	5,69%
Altres estudis de 2n grau	1	0,81%
Diplomats, estudis universitaris	3	2,43%
Llicenciats superiors	1	0,81%
TOTALS	123	100%

Comentari

Es veu clarament que el nivell d'estudis és molt baix. Entre analfabets i sense estudis hi ha 50 perceptors que representen el 40'65% del total. I si ajuntam a aquests els 46 que sols han fet estudis primaris, és a dir, només amb el Certificat d'Estudis, tenim que tots aquests representen el 78'04%.

Partint del nivell més baix, que és l'EGB equivalent al Graduat escolar, fins al llicenciat superior, el total de perceptors amb estudis acabats és de 27, el 21'95%.

Evidentment que aquest és un aspecte que té molt a veure amb les possibilitats reals d'inseribilitat i que partim d'un aspecte negatiu per a la recerca activa de feina.

3.6.- Ocupació

Es descriu a continuació la situació dels perceptors respecte a l'ocupació laboral en el moment de fer la sol·licitud de la Renda Mínima d'Inserció.

OCUPACIÓ	TOTALS	%
Empresa familiar sense remuneració	1	0,81
Eventual amb contracte	1	0,91
Altres situacions	5	4,06
Venda ambulant	13	10,56
Activitat no reglada i/o il·legal	22	17,88
Expedient d'inserció laboral	12	9,75
Aturat/da cercant primera ocupació	1	0,81
Aturat/da cercant feina (sense cobrar)	29	23'57
Aturat/da cobrant subsidi	1	0,81
Inactiu pensionista	3	2,43
Inactiu altres	35	28,45
TOTALS	123	100

Comentari

Cal destacar com a dada més significativa i, per tant, majoritària, el 28'45% dels perceptors en situació d'inactius, que són 35.

Els motius d'aquesta inactivitat són els següents:

Problemes de Salut:	27
Gestants:	4
Tenir cura del marit malalt:	1
Toxicoman en tractament:	1
Altres problemes socials i/o relacionals:	2

Aquestes persones figuren com a inactives perquè no cerquen feina i també per la seva problemàtica social i/o de salut, necessitant un procés de recuperació previ.

El total de perceptors sense cap activitat econòmica és de 77, el 62'60%.

Els que tenen qualche tipus de remuneració econòmica són 46, el 37'39%. D'entre aquests cal destacar que només un fa una activitat laboral reglada, la resta és irregular: venda ambulat, neteja de les llars, demanar pel carrer, etc., exceptuant-ne quatre que cobren pensió i/o subsidi.

Respecte als 5 d'altres situacions, fan referència a la prostitució, demanar pel carrer i els que viuen de les institucions socials.

Els que realment estan en recerca activa de feina, els aturats, només són 30, el 24'39%. D'aquests, n'hi ha 12 que són de llarga durada, fa més de dos anys que estan en atur, 17 que en fa menys de dos i un en primera ocupació.

Quant a la vida laboral dels perceptors, cal destacar que de les 113 que s'han analitzat (ja que n'hi ha 10 que "no consta") hi ha 31 perceptors que no han cotitzat a la Seguretat Social, no hi han estat afiliats. Aquests representen el 27,43%.

3.7.- Estat de salut

Hi ha un total de 44 perceptors, el 35'77%, que tenen problemes de salut, siguin malalties, accidents i/o deficiències.

	TOTALS	%
Disminució física	5	11'36
Disminució psíquica	2	4'54
Disminució del llenguatge	1	2'27
Disminució auditiva	1	2'27
Disminució visual	3	6'81
Malaltia mental crònica	3	6'81
Malaltia mental aguda	10	22'72
Malaltia orgànica crònica	13	29'54
Malaltia orgànica aguda	5	11'36
Més de 2 problemes sense especificar	1	2'27

Quant als perceptors amb problemes de toxicomanies tendríem:

a) Alcoholisme:

Tractament: 1.

Exalcohòlics: 5

Sense tractament: 5

b) Altres substàncies:

Tractament: 4

Extoxicoman: 5

El total de perceptors que han tengut o tenen problemes de toxicomanies és de 20.

Comentari

El fet que el 35'77% dels perceptors tenguin problemes de salut és una dada rellevant, ja que si bé és cert que tenen coberta la part assistencial, no hi tenen la part econòmica perquè cap d'ells té contracte laboral que els permeti obtenir la incapacitat laboral transitòria. En general, tampoc tenen dret a la Pensió no Contributiva pel fet que la minusvàlua que pateixen no és prou elevada com per accedir-hi.

Hi ha 16 perceptors que tenen més d'un problema de salut i aquí només se n'ha prioritzat una d'elles.

És, per tant, aquest mateix problema de salut el que els motiva a sol·licitar la Renda Mínima d'Inserció i, al mateix temps, els dificulta per a la inseribilitat.

3.8.- Necessitats i/o problemes

Relació de les necessitats i/o problemes que presenten els perceptors, especificant les quantitats quan a les valoracions dels perceptors passen de quatre.

*** Informació a l'accés de recursos**

- Recursos d'ocupació
- Recursos sobre pensions

*** Convivència personal-familiar**

- Deteriorament de les relacions familiars (8)
- Separació Divorci (19)
- Problemes relacions parelles (4)
- Famílies multiproblemàtiques (7)
- Soledat-aïllament (21)
- Maltractaments físics (4)
- Pare-mare abandonament de la llar (5)
- Dificultats de mobilitat (9)
- Problemes relacionals individuals
- Gestants (5)
- Pare-mare fadrí/na
- Incompliment obligacions econòmiques

*** Integració laboral**

- Cercant primera ocupació
- Dificultats d'Inserció laboral (14)
- Aturat de llarga durada (31)
- Manca de formació professional (35)
- Problemes d'adaptació a la feina(22)

* Integració social

- Minusvàlues (5)
- Presos i exreclusos
- Minories ètniques (13)
- Dèficits culturals (5)
- Malalties orgàniques invalidants
- Malalts psíquics no institucionalitzats
- Addicció a l'alcohol (6)
- Addicció a altres substàncies tòxiques (6)
- Altres grups en situació de necessitat

* Manca de mitjans de subsistència

- Ingressos insuficients (20)
- Manca de mitjans propis de subsistència (21)
- Impossibilitat d'absorbir despeses de vivenda (17)
- Desnonament
- Condicions d'habitabilitat inadequades (4)
- Manca d'allotjament
- Ocupació il·legal
- No ingressos fixos (11)
- Deutes

3.9.- Possibilitats d'Inserció laboral

Es descriuen les possibilitats d'inserció laboral dels perceptors que són exclusives, és a dir, que s'ha tengut com a base els 123 perceptors.

	TOTAL	%
Incapacitat absoluta per al treball	10	8'13
Necessitat de procés de recuperació social	40	32'52
Necessitat de procés de recuperació de salut	27	21'95
Aturat/da. Necessitat de formació/educació	13	10'56
Podria accedir a un lloc de feina	27	21'95
Dependència d'activitat econòmica irregular	5	4'06
Dependència d'un treball normalitzat	1	0'81

Comentari

Cal destacar com a majoritaris els 40 perceptors que necessiten un procés de recuperació social previ a la inseribilitat, que si se sumen als que necessiten un procés de recuperació de salut, que són 27, representen el 54'47% del total. I si hi afegim els 10 que estan incapacitats (absoluta) per al treball normalitzat, tenim que 77 perceptors en el moment de la sol·licitud no són inseribles, el que representa el 62'60% del total.

3.10. Dades de les parelles dels perceptors de la RMI

En aquest apartat es mostren les cinc dades més significatives de les parelles dels perceptors de la RMI.

Ens referim a les persones (homes i/o dones) que formen parella, casats o no, i que, per tant, viuen al mateix domicili que el perceptor-sol·licitant de la prestació. Del total de 123, hi ha 47 parelles i d'aquestes les dades més significatives són:

- a) Hi ha 26 homes i 21 dones; per tant, són més sol·licitants les dones que els homes, però amb escassa diferència.
- b) El grup d'edat majoritari està comprès entre els 26 i 35 anys, que representen el 44,68%. Seguidament hi ha els que tenen entre 36 i 45 anys, que representen el 25,53%.
- c) Quant a l'ocupació de les parelles dels perceptors, s'ha de destacar la dada dels "Inactius altres", que representen el 38,29%, i que el motiu de la inactivitat és:
 - * Problemes amb toxicomanies: 5
 - * Problemes de salut: 5
 - * Presó o excarceració: 3
 - * Gestant i/o cura dels fills: 3
 - * Edat avançada: 2
- d) Deu són les persones que tenen problemes de salut: disminucions 5, malaltia mental 3 i malaltia orgànica crònica 2.
- e) Quant a les possibilitats d'inserció laboral, el resultat és que el 53,31% estan incapacitats per al treball, és a dir, necessiten un procés de recuperació social i/o de salut previ.

Comentari

Les característiques i situacions de necessitat de les parelles dels perceptors són molt semblants, sense que tinguin moltes més possibilitats d'inserció laboral.

4.- RESUM

- 4.1.- Les dones perceptores (59'34%) de la Renda Mínima d'Inserció superen al homes en 23.
- 4.2.- El major nombre de perceptors està comprès entre els 26 i 35 anys (44'71%)
 - Els homes entre 46 i 65 anys,
 - Les dones entre 26 i 35 anys.
- 4.3.- Els perceptors amb fills al seu càrrec (visquin o no amb parella) són 74, és a dir el 60,16%. Les dones assumeixen més càrregues familiars que els homes.
- 4.4.- El major nombre de fills se situa en dos (18,69%).
- 4.5.- El nivell d'estudis és molt baix, ja que el 78'04% són analfabets, no tenen estudis o han fet primària.
- 4.6.- El total de perceptors inactius, 50, representen el 40,65%. D'aquests, 73, el 59,34%, només n'hi ha un que fa una activitat laboral reglada. Sols 43 perceptors tenen qualche tipus d'ingrés irregular o il·legal.
- 4.7.- El 35'77% dels perceptors tenen problemes de salut o deficiències per les que no perceben cap prestació econòmica i necessiten un procés de recuperació.
- 4.8.- Les problemàtiques principals són les econòmiques, laborals, d'integració social i de convivència personal i familiar.
- 4.9.- El 62'60% no són inseribles en el moment de la sol·licitud de la Renda Mínima d'Inserció, ja que necessiten processos de recuperació social o de salut, o estan incapacitats per a la feina.

5.- PRIMERES CONCLUSIONS

Presentam una anàlisi de les dades obtingudes, sempre tenint molt present que ens referim a 123 perceptors i que aquests representen un 20% d'un total aproximat de 600 perceptors des de la posada en marxa del STC/Renda Mínima d'Inserció el 1995.

Respecte a les característiques sociodemogràfiques destacam el següent:

a) El perfil de dones seria:

- * Hi ha més dones sol·licitants que homes.
- * Té una edat entre els 26 i els 35 anys.
- * Viu amb parella o forma una família monoparental amb fills.
- * Té més càrregues familiars que l'home.
- * La majoria (76,7%) no tenen estudis i/o són analfabets.

b) El perfil d'home seria:

- * Té una edat entre els 46 i els 65 anys.
- * Viu tot sol o formant parella.
- * Assumeix menys càrregues familiars que la dona.
- * La majoria (78%) no tenen estudis i/o són analfabets.

Respecte als temes relacionats amb la inseribilitat destacam el següent:

a) El nivell d'estudis és tan baix que els dificulta l'accés a la feina normalitzada per la falta de formació, preparació i qualificació.

b) Hi ha diversos aspectes a considerar respecte a l'ocupació. Un nombre elevat de perceptors treballen irregularment, són aturats de llarga durada, molts d'ells no han tengut mai un contracte laboral i, per tant, no han estat afiliats a la seguretat social. La gran majoria que han tengut contractes laborals han estat de durada molt curta. Com a dada a ressaltar, el nombre dels inactius per problemes de salut.

c) Consideram molt rellevant la dada de l'estat de salut, ja que afecta a un nombre molt elevat de perceptors, i també que les malalties més freqüents siguin les mentals agudes i/o cròniques i les orgàniques cròniques. Evidentment això perjudica i dificulta les possibilitats d'inseribilitat en el món laboral.

d) Cal fer una menció especial al tema de les **toxicomanies**, ja sigui alcohol com altres substàncies, ja que afecta o ha afectat a un total de 37 famílies o persones soles, que representen un 28% del total d'expedients aprovats.

e) Pel que fa a les **necessitats i els problemes** quasi tothom presenta els mateixos: manca de mitjans de subsistència i, entre aquests, problemes per afrontar les despeses d'habitatge; problemes d'integració laboral i d'inserció social, i també de convivència personal-familiar; a destacar la soledat i l'aïllament.

f) En general, les **possibilitats d'inserció laboral** dels perceptors de la Renda Mínima són molt baixes, dada rellevant ja que, fins ara, la prestació econòmica va molt lligada a la inseribilitat laboral, qüestió que s'haurà d'aprofundir.

Quant a les parelles dels perceptors, tal com s'ha descrit a l'apartat 3.10, són molt semblants i presenten les mateixes característiques i problemes.

Com a valoració final i global, creim que es fa necessari aprofundir en les característiques, les necessitats i els problemes dels perceptors i de les seves famílies, a fi de poder conèixer amb més exactitud les seves possibilitats reals d'inserció laboral i/o ocupacional, a comptes de poder donar sortida correcta a aquest tipus de perceptors de la Renda Mínima d'Inserció.